

УДК 657.62

Шевченко Ю.А.

ДВНЗ “Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана”

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ВИКОРИСТАННЯ КОРМІВ

© Шевченко Ю.А.

Розглянуто інформаційну базу та організацію особливості аналізу заготівлі та використання кормів. Запропоновано програму проведення економічного аналізу заготівлі та використання кормів та розподіл обов’язків між його виконавцями.

Ключові слова: організація аналізу кормів; зобов’язання виконавців економічного аналізу кормів; інформаційна база аналізу.

Considered the information base and analysis features of organization and use of harvesting forage. A program of economic analysis and use of forage harvesting and distribution of responsibilities among its performers.

Key words: forage analysis organization, commitment performers economic analysis of forage; Infobase analysis.

Рассмотрены информационную базу и организацию особенности анализа заготовки и использования кормов. Предложена программа проведения экономического анализа заготовки и использования кормов и распределение обязанностей между его исполнителями.

Ключевые слова: организация анализа кормов; обязательства исполнителей экономического анализа кормов; информационная база анализа.

Постановка проблеми. Аналіз господарської діяльності є з’єднувальною ланкою між обліком та прийняттям управлінських рішень. За допомогою аналізу досягається розуміння інформації, створюється інформаційно-аналітична база для оптимального управління, обґрунтування та оптимізації управлінських рішень. Тому результативність економічного аналізу заготівлі та використання кормів у сільськогосподарських підприємствах насамперед залежить від правильної та раціональної організації аналітичного процесу, який заснований на найсучасніших методиках, з дотриманням теоретичних основ та використанням системи способів дослідження та розрахунків економічних показників. Це забезпечує його дієвість та ефективність при мінімумі витрат на

проведення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аспекти організації проведення економічного аналізу проведені у працях з теорії економічного аналізу багатьох вчених-економістів, наукові інтереси яких сконцентровані у різних галузях економіки. Вивченню теоретичних та практичних проблем постановки та проведення економічного аналізу сільськогосподарських підприємств присвячені роботи вчених Ю.С. Коваленка, М.І. Ковальчука, Г.В. Савицької, М.І. Яцківа.

Постановка завдання. У статті науково-обґрунтовано проведення аналітичного процесу з дослідження рівня забезпеченості та використання кормів у сільськогосподарських підприємствах.

Результати досліджень. Як правило, організують і виконують методичну роботу з проведення аналізу спеціалісти економічної та бухгалтерської служб господарства. Рациональна організація передбачає участь у здійсненні аналізу керівників та спеціалістів усіх служб та підрозділів підприємства.

Кожна з цих служб аналізує свою ділянку роботи. Разом із спеціалістами економічної та бухгалтерської служб виявляють стан, резерви підвищення ефективності діяльності та економії ресурсів господарства.

Насамперед, необхідно розробити програму аналізу з відповідним обґрунтуванням мети, складу об'єктів, послідовності і строків розрахунків. До того ж, параметри даної програми будуть різнитися в залежності від обраного періоду дослідження (декада, місяць, квартал, рік) (див. табл. 1).

Таблиця 1

Програма економічного аналізу заготівлі та використання кормів

№	Об'єкти аналізу	Відповіда льні за проведенн я аналізу	Періодичн ість проведенн я аналізу	Джерела аналітичної інформації		Прийо ми проведе ння аналізу	Строки подання керівницт ву
				Первинна документа ція	Регістри, звітність та інші джерела		
1.	Аналіз заготі грубих і соковитих ко	Головний економіст, головний агроном, головний зоотехнік	подекадно (щомісячно, поквартально, щорічно)	Акт на приймання грубих і соковитих кормів (ф. № ПР-9), Щоденник надходжен ня	р. 7 "Баланс кормів" ф. № 24 "Звіт про стан тваринництва"; журнал-ордер № 5 В с.-г.; планові завдання	Порівня ння, групува ння, ряди динамік и, графічн ий,	Подекадно го – наступного дня; інші – 6-10 день наступного періоду

				сільського сподарсько і продукції (ф. № ПР-7)	підрозділів	перерах унок показників	
2.	Аналіз заготівлі зелених кормів	Головний економіст, головний агроном, головний зоотехнік	подекадно (щомісячно, поквартально, щорічно)	Акт на оприбуткування пасовищних кормів (ф. № ПР-10), Відомість витрат кормів (ф. № ВЗСТ-9), Накладна (внутрішнього господарського призначення) (ф. № ВЗСТ-8)	р. 7 “Баланс кормів” ф. № 24 “Звіт про стан тваринництва”; журнал-ордер № 5 В с.-г.; планові завдання підрозділів	Порівняння, групування, ряди динаміки, графічний, перерах унок показників	Подекадно го – наступного дня; інші – 6-10 день наступного періоду
3.	Аналіз заготівлі концентрованих та інших видів кормів	Головний економіст, головний агроном, головний зоотехнік	подекадно (щомісячно, поквартально, щорічно)	Товарно-транспортна накладна (тип. ф. № 1-ТН), Відомість руху зерна та іншої продукції (ф. № ПР-6), Накладна (внутрішнього господарського призначення) (ф. № ВЗСТ-8)	р. 7 “Баланс кормів” ф. № 24 “Звіт про стан тваринництва”; журнал-ордер № 5 В с.-г.; планові завдання підрозділів	Порівняння, групування, ряди динаміки, графічний, перерах унок показників	Подекадно го – наступного дня; інші – 6-10 день наступного періоду
4.	Аналіз переробки та підготовки кормів до згодовування	Головний економіст, головний зоотехнік	подекадно (щомісячно, поквартально, щорічно)	Щоденник надходження сільського сподарської продукції (ф. № ПР-7), Акт на сортування і сушіння продукції рослинництва (ф. № ПР-8), Накладна (внутрішнього господарського	р. 7 “Баланс кормів” ф. № 24 “Звіт про стан тваринництва”; журнал-ордер № 5 В с.-г.; планові завдання підрозділів	Порівняння, групування, ряди динаміки, графічний, перерах унок показників	Подекадно го – наступного дня; інші – 6-10 день наступного періоду

				призначення) (ф. № ВЗСГ-8), Помольна квитанція (ф. № ПР-12), Звіт про переробку продукції (ф. № 123)			
5.	Аналіз використання кормів	Головний економіст, головний бухгалтер, головний зоотехнік	щомісячно (поквартально, щорічно)	Відомість витрат кормів (ф. № ВЗСГ-9), Накладна (внутрішнього господарського призначення) (ф. № ВЗСГ-8), Журнал обліку витрат кормів на фермі (ф. № ЖН-2), Журнал обліку кормів (для тваринницьких комплексів) (ф. № 35а)	р. 7 “Баланс кормів” ф. № 24 “Звіт про стан тваринництва”; журнал-ордер №№ 5 А с.-г., 5 В с.-г.; планові завдання підрозділів, Звіт про рух матеріальних цінностей (ф. № ЖН-13)	Порівняння, групування, ряди динаміки, графічний, перерахунок показників, елімінація, кореляція	6-10 день наступного періоду
6.	Аналіз витрат кормів у собівартості продукції тваринництва	Головний економіст, головний бухгалтер, головний зоотехнік	щомісячно (поквартально, щорічно)	Відомість витрат кормів (ф. № ВЗСГ-9), Накладна (внутрішнього господарського призначення) (ф. № ВЗСГ-8), Журнал обліку витрат кормів на фермі (ф. № ЖН-2),	р. 7 “Баланс кормів” ф. № 24 “Звіт про стан тваринництва”; ф. № 50-сг “Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств”; журнали-ордери № 5 А с.-г., 5 В с.-г.; Звіт про рух матеріальних цінностей (ф.	Порівняння, групування, ряди динаміки, графічний, перерахунок показників, деталізація, елімінація, кореляція	6-10 день наступного періоду

				Журнал обліку кормів (для тваринниц ьких комплексів) (ф. № 35а)	№ ЖН-13)		
--	--	--	--	--	----------	--	--

Потім визначають виконавців, які проводитимуть аналіз у структурних підрозділах; інформаційні джерела даних, що будуть застосовуватись при аналізі, та прийоми опрацювання показників. Для достовірного аналізу кормів важливе значення має правильний розподіл обов'язків між спеціалістами та керівниками агрономічної та зоотехнічної служб (див. рис. 1).

Організація проведення економічного аналізу і використання його інформації в управлінні виробництвом складається з окремих етапів:

1. Підготовка та опрацювання вихідних даних для отримання аналітичної інформації є найбільш складним та трудомістким етапом. При цьому вивчається і дається попередня оцінка досягнутого підрозділом рівня (порівняно із запланованим); з'ясовується повнота, порівнянність, аналітичність та вірогідність вихідних даних для аналізу; проводиться збирання, вимірювання та визначення економічних показників. Планові показники перевіряють на предмет їх економічної обґрунтованості, повноти та узгодженості з аналогічними показниками в різних формах звітності.

2. Проведення економічного аналізу – визначення причин розбіжностей планових і фактичних показників, формулювання висновків та пропозицій за результатами проведеного аналізу (у вигляді пояснювальної записки, відповідної на ім'я керівника підприємства).

3. Оформлення результатів аналізу – розробка заходів щодо усунення недоліків та підвищення ефективності використання виявлених резервів за результатами дослідження, прийняття необхідних управлінських рішень, контроль за впровадженням та виконанням пропозицій, які були висунуті за результатами аналізу.

Результативність економічного аналізу господарської діяльності у значній мірі залежить від його інформаційного та методичного забезпечення. Всі джерела даних для економічного

аналізу розділяють на нормативно-планові, облікові та необлікові [2, 3, 5, 6].

До джерел інформації нормативно-планового характеру відносять всі типи планів, які розробляються на підприємстві (перспективні, поточні, оперативні, технологічні карти), а також норми та нормативи використання ресурсів, раціони годівлі тварин, проектні завдання тощо.

До джерел інформації облікового характеру належать всі дані, які містять документи бухгалтерського, статистичного та оперативного обліку та звітності. Звичайно провідна роль у забезпеченні аналізу належить бухгалтерському обліку та звітності, які у найбільш повній мірі відображають господарські явища та процеси.

Перетворення даних первинних облікових документів на бухгалтерську інформацію здійснюється шляхом їх обробки і одержання нових груп фактів, кожна з яких відображає взаємопов'язані явища господарської діяльності підприємства. Бухгалтер опрацьовує ці дані під час складання реєстрів аналітичного та синтетичного обліку, ведення простих математичних розрахунків для виконання інших облікових функцій, складання фінансової звітності. Ці дані використовують для поглибленого та оперативного аналізу господарської діяльності підприємства.

Важливим джерелом даних для аналізу використання кормів є також статистична звітність:

- Розділ 7 “Баланс кормів” форми № 24 “Звіт про стан тваринництва” (річна) містить інформацію про наявність кормів на початок і кінець року; обсяги їх надходження та витрачання за напрямками та видами (в центнерах кормових одиниць). При цьому проводять деталізацію витрачання кормів з поділом як на власні та придбані, так і за видами тварин, якими вони споживаються протягом року.

- Форма № 29-сг “Підсумки збору врожаю сільськогосподарських культур, плодів, ягід та винограду на 1 грудня 20__ року” (складається щорічно) надає більш деталізовано інформацію про обсяги заготовлених кормів власного виробництва, в тому числі виділених для годівлі худоби з урожаю не кормових видів культур, а також згодованих шляхом випасу кормів як у початково оприбуткованій вазі, так і у вазі після доробки. Дані відображаються

у натуральному вираженні (центнерах фізичної маси).

- Форма № 50-сг “Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств” (складається щорічно) – відображає дані про середньорічне поголів’я худоби; обсяги виробництва продукції тваринництва; вартість згодованих кормів як власного виробництва, так і придбаних.

Своєчасний та повний аналіз даних первинних документів, зведених облікових реєстрів та звітності забезпечує проведення необхідних заходів для досягнення найкращих результатів господарювання, використовується для поглибленого вивчення тенденцій основних показників і факторів, що формують їх рівень [5, с. 86].

Позаоблікові джерела інформації включають в себе законодавство, яке регулює господарську діяльність, а також дані, що характеризують зміни зовнішнього середовища: акти ревізій та перевірок; накази та розпорядження керівників підприємства; рішення засновників підприємства; договори, угоди; рішення судових органів; технічна та технологічна документація; дані про обсяги ринків матеріальних ресурсів, рівень і динаміку цін на окремі види ресурсів; дані Держкомстату про зміни макроекономічної ситуації в країні та ін. [5, с. 87]

Щоб результати аналізу забезпечували практичні потреби підприємства, необхідно підготувати висновки та пропозиції у вигляді довідок, доповідних чи пояснювальних записок, актів перевірок, в яких послідовно і логічно розкрито сутність проведеного дослідження та його результати.

В них потрібно конкретизувати виявлені недоліки або вагомі позитивні результати діяльності, виявлені резерви покращення господарської діяльності та можливі способи їх впровадження, з урахуванням умов господарювання та рівня розвитку підприємства.

Вся інформаційна база даних для економічного аналізу підлягає ретельній перевірці за формою та змістом. При цьому з’ясовуються дотримання строків її надання, повнота, правильність арифметичних розрахунків, вірогідність звітних матеріалів, узгодженість показників у різних формах звітності, доброякісність інформаційних джерел.

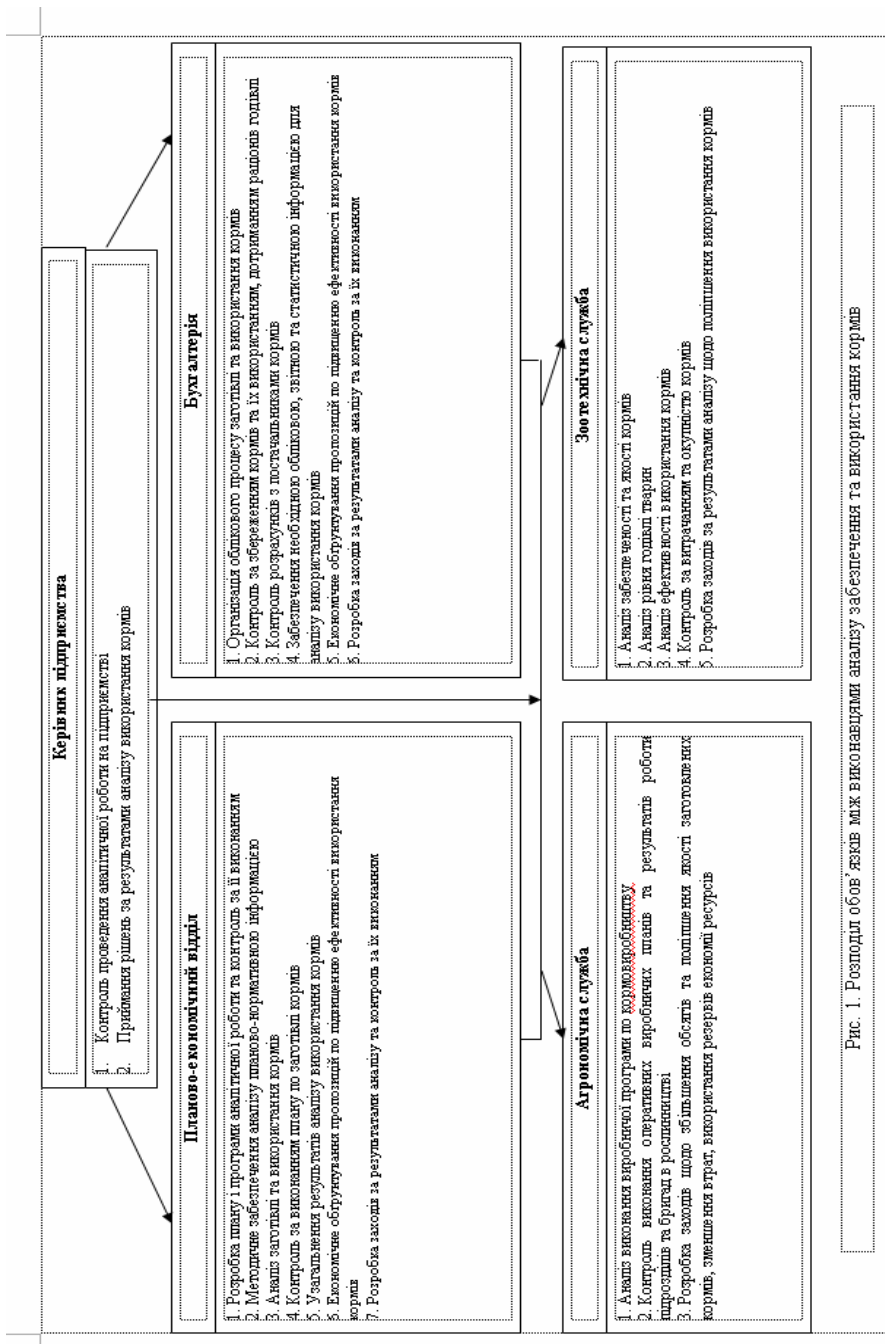

Рис. 1. Розподіл обов'язків між виконавцями аналізу забезпечення та використання кормів

Під час організації економічного аналізу використання кормів важливе значення має також методичне забезпечення, яке використовується на підприємстві. За це відповідає спеціаліст, який керує аналітичною роботою на підприємстві. Він повинен постійно її удосконалювати на основі вивчення досягнень науки, передового досвіду в області аналізу та запроваджувати його на підприємстві. Особливе значення має розробка власних або адаптація готових комп'ютерних програм аналізу, що одзволяють оперативно та комплексно вивчати результати господарської діяльності [5, с. 88].

Висновки. Ефективність розвитку тваринництва залежить від достатньої кількості, високої якості та науково-обґрунтованого використання кормів. Тому сільськогосподарські підприємства повинні дбати про підвищення рівня годівлі тварин, в тому числі на підставі дієвого внутрішньогосподарського контролю та аналізу забезпечення та ефективності використання кормів, який залежить від правильної та раціональної організації аналітичної роботи у господарстві.

Список використаних джерел:

1. Методика проведення поточних розрахунків основних показників виробництва продукції рослинництва в усіх категоріях господарств, затверджена наказом Державного комітету статистики України від 2.08.2005 р. № 225.
2. Економічний аналіз: Навчальний посібник / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатов; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.
3. Ковальчук М.І. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 390 с.
4. Методические рекомендации по оперативному анализу деятельности сельскохозяйственного предприятия. Проект. – К.: Южное отделение ВАСХНИЛ, Украинский Научно-исследовательский институт экономики и организации сельского хозяйства им. А.Г. Шлихтера, 1982. – 369 с.
5. Савицкая Г.В. Анализ производственно-финансовой деятельности сельскохозяйственных предприятий: Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 368 с.
6. Яцків М.І. Теорія економічного аналізу. – Львів: Світ, 1993. – 216 с.